

ניידות אויר

הלחימה ניידת-האוויר במלחמה זו הגיעה לשיאה ב-1970, עת עלה מספר אנשי צוותי-אוויר שהוקצו לתפקידי קרב במטוסים ובמסוקים ל-8,200. מספר שעות-הטיסה של אויריית-הצבא עלה בה על אחד-עשר מיליון. מספר המסוקים גדל והלך במהירות רבה למן שנת 1965, בה הוכנסו ללחימה כוחות אמריקניים גדולים. העליה במספרם נפסקה ב-1970, ומאז נסתמנה ירידה.

חידוש טקטי מרחיק לכת

אין כל ספק, כי החידוש הטקטי מרחיק-הלכת ביותר בסכסוך ויאט-נאם היה השימוש הנרחב בניידות-אוויר. המסוק אילץ את האויב לנטוש עריכת מבצעים ביחידות גדולות ולחזור לפשיטות גרילה, ואז דיכא המסוק את פעולות האויב כאשר יחסי הכוחות היו לטובת צבא ארה"ב ביחס של ארבעה או חמישה לאחד. הובלת מטענים במסוקים לבשה ממדים גדולים ושיחררה את המערכת הלוגיסטית של כוחות בעלות-הברית בויאט-נאם מתלות בדרכים; בכך הפחיתה את הצורך במשימות של אבטחת דרך ניחת, ושיחררה כוחות לתפקידים אחרים.

ביצועיהן של הדיביזיות ניידות-האוויר במלחמת ויאט-נאם — המתוארים ברשימות כה מפורטות — האפילו על הפעלת המסוק בסיוע לכוחות קרקע אחרים זולתן. כיוון שלכל דיביזיה ניידת-אוויר יש 430 כלי-טיס בלבד, מעידים המספרים שבידינו על

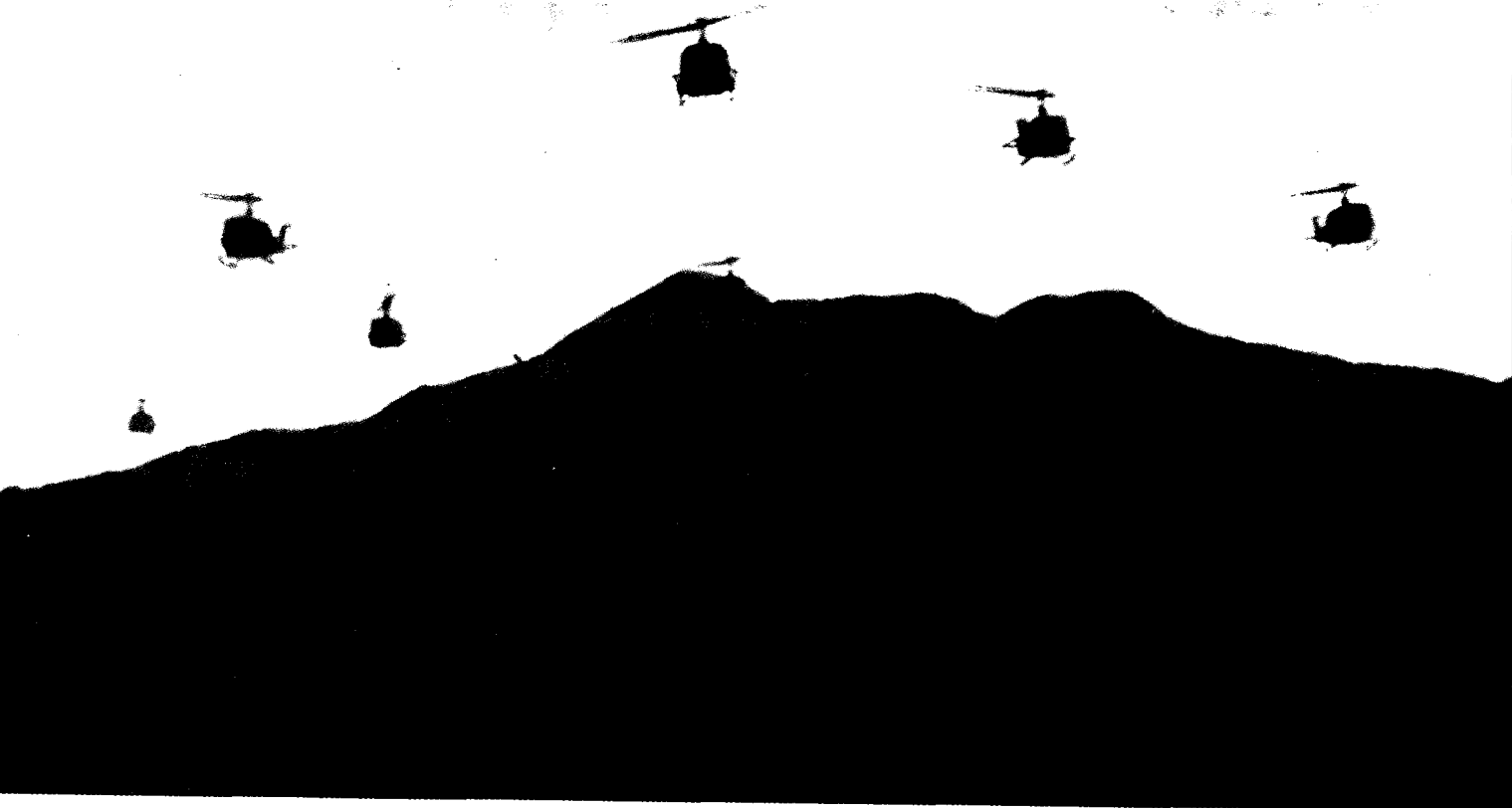
קול' גאלבין — מחברו של הספר „ניידות-אוויר“ העומד להופיע בעברית — סיכם במיוחד למען „מערכות“ את הלקחים והמגמות של מלחמה ניידת-אוויר בעקבות נסיון מלחמת ויאט-נאם. קציני צה"ל ימצאו עניין מיוחד בדבריו על לקחי יחידות המסוקים החמושים והתכניות לגבי הדיביזיה המשולשת — המשלבת שריון, חי"ר, צנחנים.

הטקטיקה של ניידות-האוויר התפתחה בקצב מהיר בשנים האחרונות. עתה, כאשר נראה כי מלחמת ויאט-נאם כמעט ונסתיימה, נהיר לנו יותר המקום שתפסה ניידות-האוויר בדברי ימי סכסוך זה. החידושים הטקטיים העיקריים בה, הם שלושה: השימוש הנרחב בניידות-אוויר, עלייתו של מסוק התקיפה, והשילוב של חי"ר קל עם עוצמת-אש מסייעת רבה.

לשלוש תמורות אלה בתפיסה נודעת השפעה רבה על תכנונם ועל מתכונתם של הטקטיקה ושל הכוחות הלוחמים של העתיד.

המבצעים הגדולים הראשונים שנערכו בויאט-נאם, בתחום ניידות-האוויר, נסקרו בהרחבה בספרים ובתקופונים צבאיים.

עם גבור המלחמה, הוקמה דיביזיה ניידת-אוויר שניה, וכל דיביזיות החי"ר הרגילות וחטיבות החי"ר העצמאיות קיבלו תוספת ניכרת של מסוקים לסיוע.

לסיוע קרוב, למשימות סיור, תחזוקה, פיקוד ושליטה ולתנועות מנהליות. כתוצאה מכך התרגלו המפקדים, המטות והיחידות לשימוש באויריה. תהליך זה של „ניוד-אויר” של כוחות-קרקע הפגין את ההכרה בתפקידו הטקטי החיוני של המסוק. לאחר המחצית הראשונה של שנת 1966 הוקצו דרך-שגרה לדיביזיות החי”ר מסוקים בשיעור של שליש עד מחצית ממספר המסוקים שבדיביזיה ניידת-אויר, והיתה להן האפשרות לקבל מסוקים נוספים ב־ן-רגע. רק באמצעים הגדולים בהיקפם והממושכים לא יכלו עוצבות החי”ר הרגילות להשתוות בתכליתיותן לזו של הדיביזיות ניידות-האויר.

מסוקים חמושים

החידוש הגדול השני במלחמה היה עלייתו של מסוק התקיפה, שהחל דרכו ככלי-ליווי למבנים מטיסי-גייסות בויאט-נאם. המסוק החמוש הראשון היה ה-”UH-1A”, שהופעל עם מסוקי תובלה, „בננה” (”CH-21”) ב-1962, והצלחתו היתה מיידיה. משנת-משכה המלחמה וכאשר מספר גדל והולך של מסוקים חמושים הופיע מעל שדה-הקרב, שוחרר חלק מהם מתפקידי ליווי למלא משימות אחרות.

תפקיד המסוק החמוש החל משתנה אף קודם שהופיע במספרים גדולים. מסוקי הליווי השתתפו בהנחתת אש מכינה על אזורי-הנחיתה; אחרי כן הנחיתו אש על אזורי-הנחיתה הרבים שנמצאו מחוץ

כך, שרוב המסוקים בויאט-נאם לא נמצאו בדיביזיות, אלא הוחזקו ברמת הקורפוס והוקצו ממנו לחטיבות ולדיביזיות, הן של ארצות-הברית והן של בעלות-הבריתה, על בסיס של הקצאה יומית. פלוגות המסוקים סייעו גם למערכת היועצים האמריקנים בצבא ויאט-נאם, וכן הטיסו אספקה למוצבי חוץ וביצעו משימות מנהלתיות אחרות.

בשיאה של המלחמה נמצאו יחידות המסוקים האמריקניות הלא-דיביזיוניות שבכל רחבי ויאט-נאם בפיקודה של חטיבת האויר ה-1. שישה להקי אויר, שהיו כפופים לחטיבה זו, הופקדו על שש גזרות להן חולקה המדינה, וגדודי המסוקים ופלוגותיהם הוצבו בגזרות אלה במקומות אשר מהם יוכלו לספק את מיטב הסיוע לכוחות הקרקע. יחידות מסוקים אלה שינו תכופות את מקומן, אם בנוען בעקבות המבצעים הטקטיים להם סייעו, ואם עקב העברתן למילוי תפקידים לפי קדימויות חדשות.

עוד לפני הגידול המהיר במספר המסוקים, ביצעו דיביזיות החי”ר ה-1 וה-25, ויחידות אחרות, הטסות של גודים על-ידי ריכוז כל המסוקים שהיו נמצא בקורפוס.

בהעבירים באורח זה גודו אחר גודו, ערכו כוחות אלה, בכמה וכמה מקרים, מבצעים ניידי-אויר בסדר גודל דיביזיוני. בהמשך נהיו כל יחידות הקרקע בויאט-נאם „ניידות-אויר” במידה כזאת, שעמדו לרשותן מסוקים להטסת גייסות ומסוקים חמושים

קלוש ביותר, הועלו במסוקים והוטסו אל מקום הקרב וערכו הסתערות-אווירית אל עמדות, מהן יוכלו לתגבר את היחידות הנתונות בקרב, או להמשיכו במקומן. כרגיל, אי-אפשר היה לכתר את האויב החמקמק; התוקפים נאלצו להעמיק חדור, ליצור מגע ולרתק את האויב במקומו משך זמן שיספיק להנחית עליו את כל עוצמת-האש שהועמדה לרשות המבצע — לרבות ארטילריה ואוויריה טקטית.

תפיסה זו הופעלה במגוון אופנים, ולכל אחד מהם היתה אפשרות היישום המיוחדת לו — הכל לפי הכוחות שהועמדו לרשות המבצע ונסיבות שדה-הקרב.

השיטה שהופעלה כדי לגרור את האויב לקרב התבססה על סיור פרשי-אוויר אלים, שהיה בו כדי לדרבן את האויב לחשיפת עצמו, ושבקבותיו באה התגובה המהירה של כוחות, אשר במקרים רבים כבר היו באויר במסוקי תובלה, מצפים לאיכון האויב. היו זמנים בהם נתכנו מבצעים אלה מבצעי „הצייד הקטלן“. היו טיסות שאיחדו את יחידות הסיור ואת יחידות ההתקפה לצוות-קרב מעופף אחד. תפיסת „לוח השחמט“ הבטיחה את החיפוש הקרקעי המ-חושב, לפיו התפזרו כוחות בגודל מחלקה על פני שטח נרחב באורח המונע מן האויב יכולת לנוע בלא לבוא לידי קרב. פטרולים בגודל כיתה, במבצעים מעין אלה, כונו „צוותי-פוני“. בטכניקת „חור-העכבר“, כיתרו כוחות נייד-אוויר את האויב במא-רבים שהוצבו בנתיבי היציאה מן השטח, ואחר כך עוררו „מהומה“ במרכזו.

בטקטיקת „מרכז-המטרה“ נשלחו גדודים לכי-וונים שונים ואחרי כן שורטט מעגל אחר מעגל סביב האיזור בו פרץ קרב; בהסתמך על חישובי תנועות-הבריחה של האויב הונחתו אז כוחות-מחץ בהסתע-רות-אווירית לאורך משיקי-המעגלים הללו. הפעלת כל אחת ממגוון האפשרויות הללו היתה מותנית בכ-מות הכוחות נייד-האוויר הנוספים שעמדו לרשות המבצע, והמפתח להצלחה היה מודיעין טוב והפעלה נכונה של כוחות התגובה. לחימתו של חייל הקרקע היתה, כמובן, השלב החשוב ביותר — הבסתו של האויב וחסולו. כל מחקר בניידות-אוויר יהיה לוקה בחסר, אם לא ידגיש שוב ושוב את החשיבות העל-יונה והמרחיקה-לכת של הטקטיקה והטכניקה של יחידות חי"ר קטנות.

מחוסר שם טוב יותר, ניתן לכנות טקטיקת חי"ר קל זאת בשם „סגנון קאסי“ ע"ש המיור-גנרל ג'ורג' קאסי שהיה אחד מטובי הטקטיקאים של מל-חמת ויאט-נאם, מפקד מושלם של כוחות נייד-אוויר שמצא את מותו על צלעה-הר אפוף עננים. הוא השאיר אחריו מורשת תפיסות טקטיות למבצעים נייד-אוויר נגד כוחות מורדים וחתרניים. רעיונו המרכזי של קאסי, שהיה חוזר ומדגישו, היה שעל המבצע להיות תמיד

לטווח הארטילריה הקנית; לאחר זאת החלו לסייע ליחידות שבמגע עם כוחות האויב. בואשינגטון ביקש מטה חיל הצבא, שהיה מתחקה אחר הצלחות המסוקים החמושים, רשות — עוד בראשית 1963 — לחתום חוזה לבניית כלי-טיס חדש, אשר יתוכנן מלכתחילה לשמש מסוק חמוש. לקראת סוף אותה שנה הושג הסכם על עריכת מכרז לבניית מסוק חמוש שישא 1,000 ק"ג ושמהירותו תהיה 410 קמ"ש. ואולם, רק באוגוסט 1964 פורסמו המכרזים, והעיון בהצעות המתחרות השונות נמשך גם ב-1965. בינתיים הוטל על המסוקים החמושים מכלול משי-מות גדל והולך, עם שגברה הדרישה להם בכל רחבי ויאט-נאם, בשל עוצמת-אשם ומהירות התגובה שלהם. הם צוותו עם מסוקי סיור במשימות של פרשי-אוויר,* ושוב נחלו הצלחה גדולה. לבסוף, במב-צעים בלאוס, הוכחה בעליל יכולתם המצוינת לפעול נגד טנקים.

בדוקטרינה האמריקנית המקובלת כיום נשאר חיל-האוויר קוטל-הטנקים הראשון במעלה, ואילו מסוקי-התקיפה מרחיב את כושר הלחימה נגד-טנקים, בטווחים קצרים, של כוחות הקרקע. התפקידים, אמנם, חופפים כפי שקורה הדבר בהרבה תחומים אחרים, כגון במקרה של סיוע אוויר וארטילריה. אך, למעשה, יקשה למצוא מערכת נשק שאין לה חפיפה כלשהי עם מערכות אחרות. יש די והותר מקום בשדה-הקרב הן למטוסי-קרב-הפצה והן למסוק-התקיפה; לשניהם תיוודע חשיבות חיונית להגברת היכולת המבצעית בעתיד בלוחמת הקרקע.

חידוש נוסף

החידוש השלישי של המלחמה — ואולי צריך היה להימנות הראשון — היה התפיסה הטקטית של חי"ר קל, מהיר, שבקבותיו באה עוצמת-אש מסייעת כבדה, „המגיבה מיידית“.

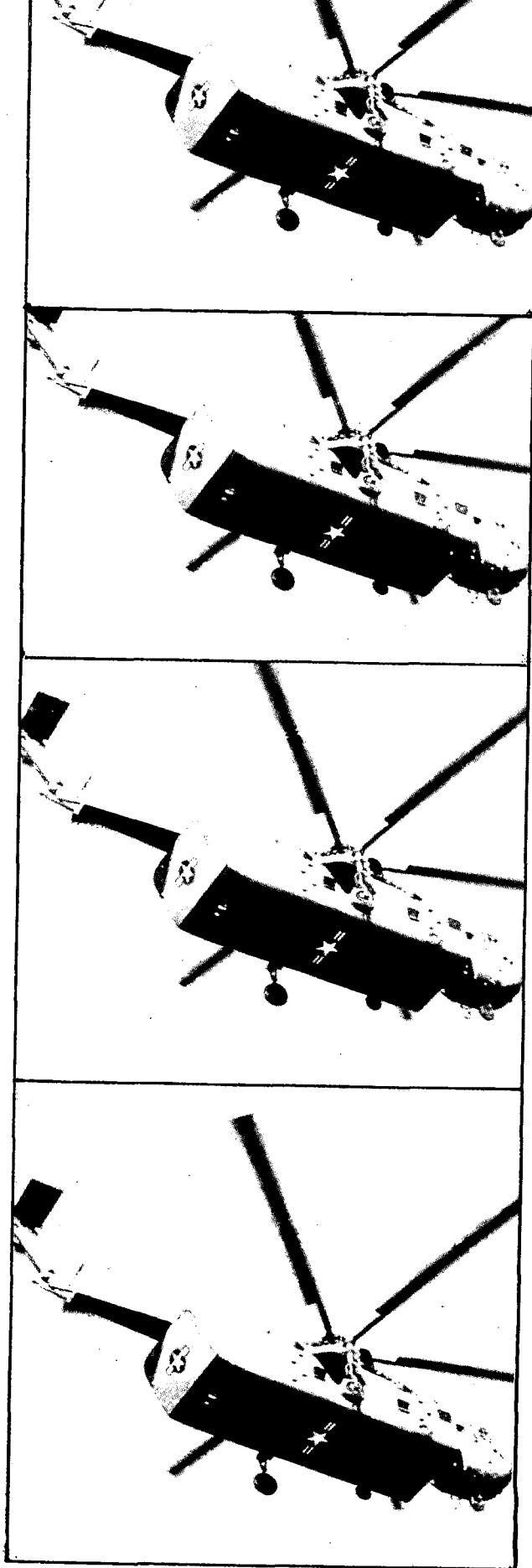
כאשר עלתה חשיבותם של מסוקי התובלה וה-מסוקים החמושים, לא היו עדיין אלא בבחינת כלי-עזר למלחמה שניטשה על הקרקע, בה התכתשו עם האויב ברבבות קרבות זעירים חי"ר נייד-אוויר ופרשי-אוויר שירדו ממסוקיהם. במרוצת קרבות אלה, בג'ונגלים, בשדות האורז ובהרים, הופעלה לראשונה הטקטיקה של מלחמת ויאט-נאם, שם היא נוסתה, שופרה, ננטשה ונתגלתה מחדש. אורח הפעולה הרגיל, שממנו נתפתחו האחרים, היה חיפוש מהיר-תנועה ונרחב על-ידי יחידות חי"ר ניידות-אוויר בגודל מחלקה, או פלוגה, ואחריהם — תגבור מהיר, עם התפתח קרב כלשהו. ברגע בו יצרו היחידות מגע עם האויב, הוזעק שאר הכוח שהועמד לרשות המבצע לפעולה מהירה. אותן פלוגות שמגען עם האויב היה

* פרשי-אוויר — כוחות לוחמים המובלים בכלי טיס; אלה נמצאים תחת פיקודם של מפקדי כוחות הקרקע לצורך סיור, הנחתה ביני-דים, סיוע ארטילרי, תספוק ופינוי אוויר.

* „פוני“ — סוסון, סוס גמדי — המער.

קל ומהיר, כאשר הכוחות ניידת-האוויר מצוידים אך ורק בדברים החיוניים ביותר. אנשי החי"ר במבצעים ניידת-אוויר נגד כוחות חתרניים חייבים לראות עצמם כלוחמים עצמאיים, קלית-נועה, הנעים במהירות ופועלים מתוך בסיסי פטרולים פלוגתיים ומחלקתיים בקבוצות קטנות, מוסוים כהלכה, נושאים עמם נשק, תחמושת, מים, ומעט מאוד דברים אחרים. משימתם — למצוא את האויב, לתקפו, לרתקו, ולא להרפות ממנו עד שיופעלו נגדו כוחות כבדים יותר בחימושם. הארטילריה ניידת-האוויר חייבת להיות בתנועה מתמדת. עליה לפרוק מעצמה כל משא מיותר, ולנוע מבסיס-אש קטן אחד למשנהו, כשהיא מתקרבת ללא הרף אל האויב; אולם אל לה להוות עצמה, אי-פעם, מטרה לאש שלו לזמן ממושך. פרשי-האוויר משלימים את הרכב הצוות, בשוטטם על פני שדה-הקרב כולו, כמעט בכל מזג-אוויר, כשהם, "מחפשים צרות" ומוצאים אותן. מסוקי-הסיור. הקטנים, המחופים על-ידי מסוקים חמושים שמשגיחים עליהם מלמעלה, ואשר בעקבותיהם באים מסוקי-תובלה הנושאים את מחלקות החי"ר של פלוגת פרשי-האוויר, היוו שילוב שהפך ל"סמל המסחרי" של ניידות-האוויר. שילוב זה היה אורח-הפעולה של קאסי במשך השנתיים שעשה עם דיביזיית הפרשים ה-1 ובאורח-פעולה זה מתמצה תפיסת הלוחמה ניידת-האוויר נגד כוחות מורדים וחתרניים. היחס המספרי בין גדודי פרשי-אוויר לגדודי חי"ר ניידת-אוויר בדיביזיה ניידת-אוויר לא תאם את המבצע בסגנון-קאסי. על פרשי-האוויר מוטלות כל המשימות הרגילות שלהם — אבטחת האגף וסיור לפנים; אך נוסף על כך היה אחד התפקידים הראשיים שלהם בויאט-נאם לפעול בצמוד לרגלים, לכוון את גייסות הקרקע לעבר מטרות אפ-שריות, לגלות תנועת אויב שהונס על-ידי הרגלים ולצפות אחר תנועותיו, לספק תוספת עוצמת-אש לסוירים בשטחים מסוימים, וברגעים הראשונים של פתיחת הקרב. חלק ניכר מכוחם של פרשי-האוויר חייב להיות מוקצה לתפקיד זה, ואפילו פירושו של דבר שעל הדיביזיות יהיה להשיג פרשי-אוויר נוספים למלא את משימות הסיור והמעקב האחרות. גדוד פרשי-אוויר שני עשוי היה להגדיל את יכולתן של הדיביזיות ניידת-האוויר בחמישים אחוז, ואפילו על חשבון אחד מגדודי החי"ר. גם דיביזיות החי"ר תהיינה הרבה יותר תכליתיות, אם תסתייענה בפרשי-אוויר רבים יותר.

דיביזיית הפרשים ה-1 נפרסה ברמות המר-כזיות של ויאט-נאם בתקופה בה עמדו הצפון ויאט-נאמים על סף ביתורה של דרום ויאט-נאם לשניים. הבירה המחוזית של הרמות, פלייקו, כותרה בחטיבות צפון ויאט-נאמיות, ונמצאה ממש במצב של מצור. מערכת פלייקו היתה מבחנה הראשון, ובה יצאה הדיביזיה ניידת-האוויר לתקוף שלוש חטיבות-עילית צפון ויאט-נאמיות בשורת קרבות יזומים

בגיוגל. היא הדפה אותן לאחור, אל מעבר לגבול הקמבודי, וכך עשתה את צעדיה הראשונים בלוחמה ניידי-אוויר ברוב הצטיינות.

המבחן השני בא כמענה לאתגר מסוג אחר לגמרי. בצאת הדיביזיה לויאט-נאם, במחצית שנת 1965, הספיקו הקצינים והחיילים להתאמן יחדיו חודשים ספורים, ומבחינות רבות בנו את היחידותיהם מראשיתן. הם היוו בהמשך צוות מתואם היטב, אך לרוע המזל השלימו כולם את שנת-השירות שלהם בזירת הקרבות באותו זמן עצמו. בפרק-זמן של שבו-עות ספורים, בשלהי הקיץ ובסתיו 1966, הוחלפו ונסעו הבירה, וקם חשש-מה שמא לא תיטיב הדיביזיה לפעול בלעדיהם. אחדים מחברי ועדת האוזה * אף טענו בתוקף, כי שתיים ממגרעותיהן של היחידות ניידות-האוויר הן הצורך בקצינים וב-חיילים בעלי מיומנויות מיוחדות, והצורך בחודשים רבים לאימון ולעבודה בצוותא.

חשש זה נתגלה כחסר יסוד. תוך פרק-זמן קצר מאוד סיגלו עצמם החדשים מקרוב באו לתפקידם, תפסו את המקומות שפנו עלידי הוותיקים והמשיכו במבצעים בלא שיהיה הבדל ניכר בביצוע עקב ההת-חלפות. עם התמשך הלחימה סיימו את שירותם למעלה ממאה אלף איש בדיביזיה באותה תקופה של לחימה בויאט-נאם, ואילו באופיה ובנוהגה של העוצבה לא חל כל שינוי. למעשה, תכליתיות הלחימה שלה גדלה והלכה בהדרגה, כפי שמעידים כל הנתונים הניתנים למדידה, כגון מספר שעות הטיסה, רמת אחזקת כלי-הטיס ומידת שמישותם, ומספר ימי הלחימה הגדודיים בכל חודש. יש בכך כדי לסייע לביטול ההנחה, כי יחידה ניידי-אוויר חייבת להיות כוח של אנשי עילית.

שיבוש נתיבי ההספקה

יתכן כי הארגון הלוגיסטי של כוחות הגרילה היה המפתח לניהולם הטקטי של המבצעים כל משך המעורבות האמריקנית בויאט-נאם. היתה זו רשת מיוחדת במינה, הראויה לעיון ולשימת-לב רבים ביותר בעתיד. כאשר נע צבא היבשה החדש, נע בעקבותיו „זנב לוגיסטי“, המתמשך לאחור לאורך קו-התחבורה הראשי. זנב זה הוא שרשרת מצבורים ומערכות-תובלה המקשרות אותם, שתחילתם בנמל או בבסיס מרכזי. לוחם הגרילה הופך את הסדר הזה; במקום זנב, יש לו „חוטם לוגיסטי“. תחילה הוא מקים את מצבוריו ואת מערכות-התובלה שלו לפנים, בכיוון תנועות-הגייסות המתוכננות. בשל הכנה מדוקדקת זאת והכשרת הקרקע למבצע, נראות התקפות הגרילה כ„התקפות בזק“, ואלה מקנות לו את המוניטין שלו כמי שמסוגל לבצע אפילו תנועות טקטיות בלתי-אפשריות.

בגיוגלים שממערב ומצפון לסייגון (שנתקראו איזור-המלחמה ג' ואיזור-המלחמה ד', בפי הצרפ-תיים) הקימו לוחמי הגרילה המקומיים וחיילים סדירים צפון ויאט-נאמים, במרוצת השנים, רשת סבוכה של שבילים ובסיסים, שניתן להשתמש בה להתקפה על הבירה. דיביזיית הפרשים ה-1 פתחה בחיפוש ניידי-אוויר מדוקדק בשטחים והונחתו פלוגות ומחלקות חי"ר בהסתערות-אוויריות לאורך מערכות השבילים למן הגבול הקמבודי ועד לסייגון, כמעט. כאשר נתגלו מטמורות ושבילים, הוצבו עלי-הם תצפיות; באזורים מסוימים הופלו עצים לרוחב שבילים בהם הועברה האספקה באופניים, ומסוקי פרשי-אוויר הגיחו יום-יום לראות אם הוזזו העצים ממקומם. במקרים אחרים היו פטרולי ריינג'רים קטנים בודקים מחנות נטושים שנראו בהם סימנים של שימוש מחדש. נעשה שימוש תכליתי במכשירים תת-אדומים המגלים פליטת חום, לאיכון מדורות-מחנה; הופעלו מחוויני-מכ"ם לאיכון תנועה, ועוד כיוצא באלה גשויים, כדי למצוא באילו מערכות שבילים עוברת תנועת ההספקה.

האויב התעקש והתמיד במאמציו להבקיע עם אספקה אל המחנות. במשך 1968 גברה מאוד עקומת הלחימה על השבילים — והיא ניטשה-בעיקר בין יחידות זעירות משני הצדדים. אך מטמורה אחר מטמורה נלכדה, ושום התקפה לא נערכה על סייגון, לא באותה שנה ולא ב-1970, אף לא בימי חגיגות הטאט, הגם שהודיעו על מתקפות כאלה מראש, בצינורות התקשורת של האויב. בגלל השבילים החסרי מים נאלץ הצבא הצפון ויאט-נאמי להחזיק כמויות גדולות יותר של אספקה בקמבודיה, ושם נערמו כמויות כאלה, עד שהמחסנים הגדושים-על-פיהם הפכו למטרות הראשיות של הדרום ויאט-נאמים והאמריקנים, במבצעייהם מעבר לגבול באביב ובקיץ של 1970.

מבצעים ניידי-אוויר בקמבודיה

כוחות בעלות-הברית פרצו לתוך קמבודיה מסביבת סייגון, כאשר יחידות צבא דרום ויאט-נאם מתקדמות מערבה וצפון-מערבה לעבר פנום-פאן והנמל שעל הנהר מאקונג, וצפונה, לעבר העיירות מימוט וסנוול שעל הכביש הראשי. המשימה היתה להנחית התקפה על שטח המפקדה המרכזית של כוחות צפון ויאט-נאם, לשלול מן האויב את השימוש במטמורותיו, להרוס את מקומות-המפלט שלו, ולנטרל את כוחו העיקרי של האויב ואת יחידות השירותים העורפיות שלו.

דיביזיית הפרשים ה-1 (המתוגברת) נעה בראש הכוחות האמריקניים לתוך קמבודיה, בתוקפה מעבר לגבול בחזית רחבה. ניידות-אוויר היתה הגורם החיוני בהצלחת פשיטות אלה, בהן נהרס חלק-הארי של מערכת ההספקה והסיוע הצפון ויאט-נאמית, דבר

* ועדת האוזה היא הוועדה אשר החליטה על הקמת יחידות ניידות-אוויר בצבא ארה"ב — המער.

שדחה ליותר מחצי שנה את ביצוען של תכניות האויב.

היה זה מבצעה הגדול האחרון של דיביזיית הפרשים ה-1 הוותיקה במלחמה, ומבחינות רבות יהיה שיאו של יישום הניסיון שנרכש בכל הקרבות הקודמים. החדירה לא היתה שונה בהרבה, למעשה, מן המבצעים השוטפים של הדיביזיה אותו פרק-זמן. הדיביזיה הקימה במבצעים אלה שרשרת בסיסי-אש קלים, שבכל אחד מהם נעשה שימוש רק למשך זמן קצר ופעלה לאורך הגבול בסדרה נרחבת של מבצעי אמנעה. לצורך הפשיטה לקמבודיה היא פשוט הקימה כמה בסיסי-אש קלים חדשים, צפונית לגבול, וניגשה למלאכה. המבצע החל ב-1 במאי, ותוך שבוע ימים נתגלו שני מחנות הבסיס הגדולים ביותר של האויב, ונחשפו במ טונות רבות של תחמושת ואספקה. יכולתה של הדיביזיה לערוך חיפוש מהיר, אך יסודי, בשטחים נרחבים — היתה המפתח להצלחה; פלוגות רובאים נתפצלו לפטרולים מחלקתיים וב-סיועם של פרשי-אוויר חשפו עוד תריסרי מטמורות-גבול.

המבצע מחה מעל פני האדמה את בסיסי הגבול, ואילץ חבורות פיקוד ושליטה של האויב לסגת עמוק יותר לשטח קמבודיה. כך נתארך התיב אותו היה על האויב לעבור תחת התקפותינו, בדרכו אל מטרות בויאט-נאם, והאוכלוסיה בסביבות טאי נין וסייגון לא עוד היתה בהישג יד קל, כבעבר. המזון והתחמושת, שאוחסנו ברוב הקפדה במטמורות הגבול, אבדו לאויב, והוא יאלץ לכוון אחרות במקומן, לפני שיתאפשר ליחידות צפון ויאט-נאמיות גדולות לשוב ולתפוס שטח זה. בהריסת בסיסי הגבול של האויב „קנתה” דרום ויאט-נאם שהות של שישה חודשים; רק בתחילת 1971 נתאפשר לאויב לכוון מחדש, חלקית בלבד, את המערכת הלוגיסטית הקודמת שלו. לאחר נסיגת היחידות האמריקניות בסוף חודש יוני, נשארו מספר חטיבות דרום ויאט-נאמיות בקמ-

בודיה, ליד נתיב ההספקה שנתמשך לאורך הגבולות ממערב ומצפון לסייגון. בינואר 1971, עת נראה היה שהצפון ויאט-נאמים מתחילים להתארגן מחדש, ערכו הגייסות הדרום ויאט-נאמים פשיטות בהיקף נרחב לתוך מקומות-מפלט ישנים וחדשים של האויב, כהמשך למבצעים המוצלחים של 1970.

הכוחות הדרום ויאט-נאמים ערכו הסתערות אוירית לתוך מקומות-המפלט של האויב, הקימו שם בסיסי סיוע-אש, והתפרסו מהם לכל עבר למצוא ולהשמיד מצבורי ציוד. הלחימה כבדה והלכה עם שערכו הצפון ויאט-נאמים התקפות-נגד להגן על אספקתם. תגבורות אויב שהוחשו לאיזור הותקפו תכופות על-ידי מסוקי-תקיפה ועל-ידי האויריה הטקטית של חיל-האוויר, משנעו ברשת השבילים, העמוסה תעבורה יתר על המידה.

טקטיקת האויב היתה — להסתער על כוחות הקרקע הדרום ויאט-נאמים, ואחרי כן להישאר בקרבתם, כדי לחמוק ממהלומות אויר וארטילריה. דבר זה עשה את סיוע מסוקי-התקיפה לצורך חיוני; ה„קופר” שב והוכיח כושר-ביצוע מצוין, הן בתגור בתו המהירה והן באש המדויקת עד מאוד שהנחית על גייסות האויב, אשר תכופות נמצאו מרוחקים שלושים מטרים בלבד מקווי-אנו. כאשר הכניס האויב לקרב את הטנקים שלו, תקפו אותם ה„קוברות” מטווח קרוב, ושיתקו רבים מהם. כן שימשו כסיירים לפקחיה-האוויר הקדמיים המוטסים של חיל-האוויר, בציינם להם טנקים מוסוים ובסייעם להשמיד אותם. חיל-האוויר, על מטוסי-הקרב-הפצצה שלו וסיירי-האוויר וה„קוברות” שפעלו מגובה צמרות העצים, הוכיח עצמו כקוטל-טנקים מוצלח.

מבצעי המסוקים בלאוס

במרוצת 53 ימי הלחימה נסתכמו אבידות המסוקים בלמעלה מ-100, מתוך כוח ממוצע של 800 מסוקים שטס יום-יום לאיזור צ'אפונג במשימות

קרב, ולעתים קרובות במגזר אויר גרוע. יחס האבידות לגיחות מעל לאיזור הקרב היה מסוק אחד לכל 4,000 גיחות. מסוקי ה"הואי" נפגעו ברוב המקרים בטיסת הגישה הסופית, או בעת ההמראה מתוך שטחי הנחיתה הקטנים עד מאוד, שבוראו בתוך הגיונגל.

מסוקי ה"קובר" הצליחו לחסל את טנקי ה"PT-76" הקלים ברקטות בקוטר 2.75 אינץ' וב- תותחים בני 20 מ"מ, אך קליעי התותח ניתזו מתובות טנקי ה"PT-34". בקרבות שהתנהלו מאוחר יותר, בהם השתמשו ברקטות נגד-טנקים, עלה בידיהם להשמיד טנקי "PT-34". לעתים קרובות הוסתרו הטנקים מתחת למסגרות דמויות בקתות, ותמיד היו מוגנים בתותחים נגד-מטוסים שהוצבו סביבם. הטנקים השיבו מלחמה במקלעים בני 12.7 מ"מ שלהם, אך שום טנק לא הפיל מעולם מסוק. בסיכום הושמדו 106 טנקים בקרבות שניטשו מסביב לצ'אפונא; מחציתם חוסלו על-ידי אוויריה, ומחציתם — על-ידי גייסות קרקע. בקרב אחד עם שתי שדרות אויב נפרדות, שמנו יחד 14 טנקים, שיתקו ה"קוברות" את כל הטנקים, ואלה הושמדו אחרי כן בתקיפות אוויר.

חזירת הדרום ויאט-נאמים לתוך לאוס הצליחה, כנראה, להאט במידה ניכרת את זרם האספקה והתגבורות שנועדו למבצעים בדרום ויאט-נאם ובקמ-בודה. נוסף לנזקים בציווד, שהושמד באתרי המטמורות, נאלצו הצפון ויאט-נאמים להפנות אנשים ואספקה להגנת עצמם מפני הפשיטה. מנקודת מבט של נייודת-האויר נודעת למבצע חשיבות כמענה חלקי לשאלת פגיעותם של המסוקים. בהשוואה לסיכום האבידות במסוקים בכל דרום-מזרח אסיה כולה בתקופות האחרות שבהן ניטשה הלחימה העיקרית בזירה — בחזירה בשנת 1970 לקמבודיה ובמתקפת הטאט של 1968, שנמשכו גם הן בקירוב חודשיים כל אחת — הרי האבידות בלאוס היו אך במעט גבוהות יותר.

עתיד הכוחות ניידי-האויר

עם שוב האמריקנים הביתה, מבשר העתיד המיידי גישת "צנע" לחדשנות בצבא ארה"ב. יחד עם זאת, הצמצום בגודל הכוחות המזוינים, בעוד אשר המצב הבינ-לאומי אינו משתנה, מגדיל את חשיבות המחקר והפיתוח. יש לקוות, כי ההפסד הכמותי בכוחות המגן יבוא במידת-מה על פיצויו בשיפור האיכות. הסיכויים המעניינים ביותר בתחום זה הם אלה הנובעים מן החידושים שנתחדשו בסכסוך שבדרום-מזרח אסיה: נייודת-אויר בכללותה, מסוקי התקיפה במיוחד, והטקטיקה בסגנון-קאסי.

עוצמת-האש המועמדת תוך פרק זמן קצר של אתראה לרשות גייסות הקרקע (והאמינה בכל התנאים) התקדמה במידה עצומה הן בדיוק-פגיעתה והן בקטלנותה. מקורות עוצמת-האש אינם חדשים כלל

ועיקר — אלה הם חייל הקרקע עצמו, הארטילריה המסייעת, מסוקי התקיפה והאוויריה הטקטית. החידוש הוא תכליתיות הקטלנית של התחמו-שת, האמצעים האלקטרוניים והאחרים להשגת דיוק-של-נקודה, הטווחים המוארכים וכן הקשר והבקרה המשופרים. אם מובטח לאיש החי"ר כי יקבל עוצמת-אש "מיידי", יוכל להרשות לעצמו לנוע בכל מצב, במהירות, כשהוא נושא מטען מועט. הוא יוכל להגדיל את נייודתו על-ידי כך שלא ישא עמו את כלי-הנשק הכבדים של החי"ר והציווד הנלוו אליהם — ובו בזמן יזכה, למעשה, ביותר עוצמת-אש פוטנציאלית ו, בהשפעת הלם". לדוגמה, אם יוכל הרגלי לפעול בצוותים עם מסוקי תקיפה, כפי שפעל בעבר עם טנקים, ואם יגיבו מסוקי התקיפה מיידיים במספרים מספיקים, הרי חלה תמורה בתפיסה "הכבדה" בשדה-הקרב.

אין צריך לומר, כי יש טענות נגד תפיסה זו; הקרב בין ה"כבדים" ובין ה"קלים" לא דעך. הגם שיחידות נייודת-אויר מוצאות עצמן תופסות מקום איתן ביותר במבנה הצבאי, נשארה בעינה שאלת כושר העמידה הטקטי שלהן. למעשה, שיקול זה הפך לקובע ביותר בעיצוב הטקטיקה והמבנה הארגוני בעתיד; איזו כמות של נייודת-אויר נותנת את ההרכב הטקטי הנכון? אימתי הופכת יחידה קל ומהירה — לקלה מדי?

כדי להשיב על שאלה זו, הוקמה חטיבת ניסוי בפורט הוד, שם כבר הוחל בניסויים במערכות פיקוד ושליטה ומודיעין. "חטיבת הקרב של פרשי-האויר" תכיל גדוד פרשי-אויר (מסוקי סיור, מסוקים חמו-שים, ומסוקים להובלת גייסות) וגדוד פרשי אויר הכולל 45 מסוקי תקיפה. יחידות אחרות, כגון חי"ר, פלסים וארטילריה נייודת-אויר יסופחו אליה לפי הצורך. מסוקי-התקיפה יהיו עיקר עוצמת-הלחימה של החטיבה; פרשי-האויר והכוחות המסופחים יסייעו ליצור מצבים בהם ניתן יהיה להפעיל את מסוקי-התקיפה במקסימום התועלת. כדי לתחזק כוח זה, שטווח פעולתו כה נרחב, יאורגן במסגרת פיקוד התחזוקה של הדיביזיות גדוד "יעודי", שיספק ל"חטיבת הקרב של פרשי-האויר" סיוע תחזוקתי נייד. תחומיו החשובים ביותר יהיו אחזקת כלי-הטיס והספקת חימוש. דיביזיית השריון ה-1 שבפורט הוד נקבעה בתחילה להיות יחידת-האם של חטיבת-הניסוי כדי שיעמדו לרשות הניסוי יחידות קטנות די הצורך לשם סיפוח אהדדי.

בניסוי נפרד הוכיחו משחקי-מלחמה מנוהלי-מחשב כי "חטיבת הקרב של פרשי-האויר" היא כוח רב-עוצמה, כשהיא מופעלת יחד עם שריון. מבצעים ששילבו שריון וניידות-אויר הפכו לשגרה בויאט-נאם. מה יקרה אם נייודת-אויר, שריון ומסוקי-התקיפה החדש יאוחדו במסגרת כוח בגודל של דיביזיה? שאלה זו צצה ועלתה ממספר מקורות עם שקרבה דיביזיית הפרשים ה-1 לתאריך יציאתה מויאט-נאם.

ואפשר כי ייכללו בה גם כלי-נשק גרעיניים טקטיים. בקרב-הגנה יאטו מסוקי-התקיפה וצוותי הרגלים והפלסים את התקדמות כוחות האויב או יעצרו אותם, וחטיבת השריון תחסלם.

ארגון הדיביזיה בעלת היכולת המשולשת הוא גם עדות לחשיבה כיום על שדה-הקרב של העתיד, העלול להיות דליל בכוחות יותר מאשר אי-פעם, מחמת האיום מצד מערכות כלי-נשק גרעיניות ולא-גרעיניות גדולות. אם זו תהיה צורת שדה-הקרב, עשויה הדיביזיה בעלת היכולת המשולשת להוות את הכוח החזק ביותר שעשוי מישהו לכנס במקום אחד — וגם אז, לא לאורך זמן. ניידותה, במשולב עם עוצמת-האש של טנקים, מסוקי-התקיפה, כלי-נשק נגד-טנקים חדישים, ארטילריה ניידת-אוויר וחבלות — יעניקו לדיביזיה זו יתרונות שיקשה לעמוד בפניהם.

כיום מצויים בפיתוח פריטים אשר ירחיבו את יכולתו של הכוח בעל היכולת המשולשת בשדה-הקרב. בשלבי-פיתוח נמצאים עתה, נוסף לטנק-מערכה ראשי ומסוק-תקיפה חדש, גם ארטילריה בעלת טווח ארוך יותר, כלי לייזר, לוויינים טקטיים, ומערכות קשר ולוגיסטיקה משופרות. לדיביזיה יהיה מוצב-פיקוד מופעל-מחשב, שיעבד נתוני מודיעין, איכון מטרות ובעיות פיקוד ושליטה.

מתנהלים עתה ניסויים, שהחלו ביחידות קטנות ויגיעו תוך שלוש שנים, בקירוב, לניסויים בהיקף של דיביזיה. כמה וכמה שאלות מצפות לתשובה. אחת (סוף בעמוד 36)

הצמצומים בצבא כפו החלטה לשלב שתי דיביזיות לאחת. על דיביזיית הפרשים ה-1 (בעלת היכולת המשולשת) הוטל להקים את חטיבת הקרב של פרשי-האוויר. תפקידה של החטיבה לבחון את תפיסת היכולת המשולשת של שריון, חי"ר ומסוק תקיפה, וכן למלא תפקיד של כוח עתודה אסטרטגית. חטיבת הקרב של פרשי-האוויר תהיה חלק מדיביזיה בעלת יכולת משולשת זו, אשר תכיל גם חטיבת שריון בת שני גדודי טנקים וגדוד חי"ר ממוכן, וחטיבה ניידת-אוויר בת שלושה גדודי חי"ר. מסוקי התובלה בשביל גדודי החי"ר באים מגדוד האוויריה הדיביזיוני, המסוגל להטיס גדוד חי"ר שלם במטס. עוצבה זו תפעיל כוח של 45 מסוקי-תקיפה מדגם „צ'אָיאָן" ו-54 מדגם „קוברה", ועוד 108 טנקי-מערכה, 18 טנקי „שרידאן M-551", 63 נושאות-גייסות-משור-ינים וכ-50 כלי-נשק נגד-טנקים חדשים של חי"ר, קלי-משקל אך קטלניים.

בהתקפה בשדה-קרב פתוח ונרחב, יכניס מפקד הדיביזיה את חטיבת הקרב של פרשי-האוויר ראשונה לקרב. גדוד פרשי-האוויר שלה, הוא שיגלה את האויב, ובעקבותיו יוכנס לפעולה גדוד מסוקי-התקיפה של פרשי-האוויר. חטיבת השריון תוקפת בציר הקרקעי הטוב ביותר, בעוד חטיבת החי"ר ניידת-האוויר עורכת הסתערות אוירית לתפוס מעברים ופרטי-נוף אחרים בשטח. הדיביזיה בעלת היכולת המשולשת לא תפעל לבדה, אלא כחלק של איגוד-כוחות, לרבות אוויריה טקטית של חיל-האוויר, עתודות מקומיות,